TYPOLOGICAL FEATURES OF THE SEVERODONETSK-LYSYCHANSK AGGLOMERATION

¹Nataliya GUSEVA, ²Oleksiy ZADYESYENTSEV

¹V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

²Luhansk Taras Shevchenko National University

¹gusewa-nv@yandex.ua, ²super.zadesentsev2012@yandex.ua

Abstract: Urban agglomerations become more and more important centres of urban life. Six urban agglomerations have developed in Luhansk region during the second half of the XX century. Nowadays, only Severodonetsk-Lysychansk agglomeration is located on territory controlled by Ukrainian authorities. Considering recent events in eastern Ukraine, this agglomeration has changed due to the functioning as the most important administrative, social, economic and political centre of the region. Since its origins, agglomeration had different names – Lysychansk-Rubizhne, Lysychansk-Severodonetsk, Severodonetsk-Lysychansk. The last name is the most appropriate, because now Severodonetsk is the largest city of the agglomeration by population and the main industrial core. Given the 1-hour and 30-kilometer availability of settlements from the main cities of agglomeration, Severodonetsk-Lysychansk agglomeration consists of 47 settlements, including 8 cities, 10 townships and 29 villages. Urban agglomerations significantly differ from each other by population, land area, spatial structure, economic functions and other criteria. Our study revealed that Severodonetsk-Lysychansk agglomeration is polycentric (by the number of urban cores), polycentric with elements of scattered (by the spatial model), small (by area), medium-size (by population), multifunctional (by economic functions), poorly developed (second class of complexity by the development rate), non-dynamic (by dynamism). Agglomeration was developed both «from city» and «from district». Now this agglomeration is in the first phase development, representing a labour market agglomeration.

Key words: urban agglomeration, classification of agglomerations, development (complexity) rate of agglomeration, model of agglomeration development, phase of agglomeration development, model of the spatial structure of agglomeration.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2017.77.10-18>

UDC: 911.3

ТИПОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ СЕВЕРОДОНЕЦЬКО-ЛИСИЧАНСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ

¹Наталія ГУСЕВА, ²Олексій ЗАДЕСЕНЦЕВ

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

²Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

¹gusewa-nv@yandex.ua, ²super.zadesentsev2012@yandex.ua

Анотація: Головними центрами сучасного суспільного життя все більше стають міські агломерації. Протягом другої половини XX ст. – першого десятиліття XXI ст. на території Луганської області утворилося шість міських агломерацій. З них тільки Северодонецько-Лисичанська агломерація на сьогоднішній день розташована на підконтрольній українській владі території. В світлі останніх подій на сході України дана агломерація зазнала дуже сильних змін, оскільки стала найголовнішим адміністративним, соціально-економічним, політичним центром регіону. За часи свого існування агломерація мала різні назви – Лисичансько-Рубіжанська, Лисичансько-Северодонецька, Северодонецько-Лисичанська. Остання назва є найбільш доцільною, оскільки зараз саме Северодонецьк є найбільшим містом агломерації за чисельністю населення та головним її промисловим центром. Враховуючи 1-годинну та 30-ти кілометрову доступність населених пунктів до центрів агломерації, до складу Северодонецько-Лисичанської агломерації входять 47 населених пунктів, у т.ч. 8 міст, 10 селищ міського типу та 29 сільських поселень. Міські агломерації значно відрізняються одна від одної за чисельністю населення, площею території, просторовою структурою, господарськими функціями та іншими критеріями. Северодонецько-Лисичанська агломерація: за кількістю ядер – поліцентрична; за просторовою моделлю – поліцентрична з елементами розсіяної; за площею – мала; за чисельністю населення – агломерація з середньою чисельністю населення; за господарськими функціями – поліфункціональна; за коефіцієнтом розвиненості (складності) – слабо розвинена (II клас складності), за динамічністю – нединамічна. Утворення агломерації відбувалося як шляхом «від міста», так і шляхом «від району». На сьогоднішній день агломерація перебуває на I фазі розвитку, представляючи собою агломерацію ринку праці.

Ключові слова: міські агломерації, класифікація агломерацій, коефіцієнт розвиненості (складності) агломерацій, моделі розвитку агломерацій, фази розвитку агломерацій, моделі просторової структури агломерацій.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2017.77.10-18>

UDC: 911.3

Вступ. Головними центрами сучасного суспільного життя все більше стають міські агломерації, які виступають як локальні системи розселення вищого рівня [9]. Вони вважаються більш розумною, раціональною формою організації території, для якої характерно найкраще і найефективніше спільне використання територіальних та інших ресурсів.

Одним з регіонів України з високими темпами процесів утворення агломерацій до недавнього часу була Луганська область. Протягом другої половини XX ст. – першого десятиліття XXI ст. на території регіону за різними джерелами утворилося шість міських агломерацій:

- Луганська (Північно-Луганська) з центром у місті Луганськ;

- Алчевсько-Кадіївська (Центрально-Луганська) з центрами в містах Алчевськ, Кадіївка (до 2016 р. – Стаханов), Брянка, Голубівка (до 2016 р. – Кіровськ) і Первомайськ;

- Хрустальненсько-Антрацитівська і Довжансько-Ровеньківська (Південно-Луганська) з центрами в містах Хрустальний (до 2016 р. – Красний Луч), Антрацит, Довжанськ (до 2016 р. – Свердловськ) і Ровеньки;

- Сорокинська з центром у місті Сорокине (до 2016 р. – Краснодар);

- Северодонецька-Лисичанська з центрами в містах Северодонецьк, Лисичанськ і Рубіжне.

Проте, на сьогоднішній день на підконтрольній українській владі території залишилась всього одна – Северодонецька-Лисичанська агломерація, яка потребує проведення ретельних досліджень з боку різних науковців. Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених дослідженням міських агломерацій України, Северодонецько-Лисичанська агломерація на сьогоднішній день є практично не дослідженою. Крім того, в світлі останніх подій на сході України дана агломерація зазнала дуже сильних змін, оскільки стала найголовнішим адміністративним, соціально-економічним, політичним центром регіону. Все це обумовлює надзвичайну актуальність дослідження даної агломерації з позицій різних наук, у т.ч. суспільної географії. Важливим практичним завданням є визначення типологічних ознак агломерації.

Метою дослідження є визначення типу Северодонецько-Лисичанської агломерації за різними підходами і критеріями. Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання**:

- обґрунтувати назву і склад Северодонецько-Лисичанської агломерації;

- визначити модель, фазу та чинники розвитку Северодонецько-Лисичанської агломерації;

- провести класифікацію міських агломерацій за різними критеріями – площею, чисельністю населення, кількістю ядер, господарськими функціями тощо – та визначити тип Северодонецько-Лисичанської агломерації за кожним з них.

Виклад основного матеріалу. Северодонецько-Лисичанська агломерація розташована на сході України, в західній частині Луганської області, вздовж середньої течії річки Сіверський Донець.

Назва агломерації. На сьогоднішній день немає однозначної думки щодо назви цієї агломерації. У 50-х – на початку 60-х років XX ст. радянські вчені називали агломерацію Лисичансько-Рубіжанською. Дійсно, в той час Лисичанськ і Рубіжне були найбільшими містами агломерації, мали значний економічний, зокрема, промисловий потенціал. Однак уже в 60-х роках XX ст. Северодонецьк випередив Рубіжне за чисельністю населення та обсягом виробленої промислової продукції. І все ж таки до 90-х років XX ст. найбільш уживаною залишалась назва «Лисичансько-Рубіжанська агломерація». Лише в перші роки незалежності України вітчизняні вчені змінили назву агломерації на Лисичансько-Северодонецьку, що дійсно відповідало існуючим реаліям, оскільки Лисичанськ у той час був найбільшим за кількістю жителів та економічним потенціалом містом агломерації, випереджаючи Северодонецьк. Однак у результаті глибокої економічної кризи в Лисичанську в 2010-2012 рр., закриття більшості промислових підприємств міста, активних депопуляційних процесів та міграційного скорочення населення місто втратило свою першість в агломерації. Зараз саме Северодонецьк є найбільшим містом агломерації за чисельністю населення та головним її промисловим центром. Тому агломерацію доцільно називати Северодонецько-Лисичанською.

Склад агломерації. До складу Северодонецько-Лисичанської агломерації входять 47 населених пунктів, у т.ч. 8 міст, 10 селищ міського типу та 29 сільських поселень (рис. 1, табл. 1).

Межі агломерації визначені з урахуванням 1-годинної доступності населених пунктів до центрів агломерації. В результаті, до складу досліджуваної агломерації увійшли населені пункти, відстань яких від Северодонецька, Лисичанська та Рубіжного не перевищує 30 км. Цю відстань обрано на підставі того, що вона є максимально можливою: якщо населений пункт пов'язаний з центрами агломерації дорогою загальнодержавного значення, на якій середня швидкість пасажирського автотранспорту становить 30-35 км/год., 1-годинна доступність – це розміщення на відстані до 30 км [9].

Модель, фаза і чинники розвитку. Формування агломерацій є об'єктивною необхідністю розвитку міських територій, як точок випереджального економічного розвитку та підвищення міжнародної конкурентоспроможності регіону та країни в цілому [11, с. 295]. Виділяють моделі розвитку агломерації «від міста» і «від району» (рис. 2).

Формування агломерації «від міста» відбувається в тому випадку, коли велике місто, що динамічно розвивається, починає відчувати все більшу потребу в нових ресурсах розвитку – територіях, джерелах водопостачання, інфраструктурі тощо, однак у межах міста вони виявляються вичерпаними або близькими до вичерпання. Тому центр тяжіння розвитку об'єктивно переміщується в приміській території. Виникають поселення-супутники різного профілю (найчастіше на основі близько розташованих невеликих населених пунктів) (рис. 2А). З одного боку, все, що не поміщається в місті, «виплескується» за

Рис. 1. Сєверодонецько-Лисичанська агломерація (побудовано авторами).

Рис. 2. Моделі розвитку міських агломерацій: А – «від міста», Б – «від району» (за М. Хауке) [6].

Таблиця 1

Склад, площа і чисельність населення Северодонецько-Лисичанської агломерації (складено та підраховано авторами) за [12; 13; 16])

Населений пункт	Площа ¹ , км ²	Чисельність населення, осіб		Темпи росту населення за 2001–2015 рр., %
		2001 р. ²	2015 р. ³	
Лисичанська міськрада	95,6	133258	116001	87,05
<i>Міські населені пункти Лисичанської міськради</i>	<i>95,6</i>	<i>133249</i>	<i>116001</i>	<i>87,06</i>
м. Лисичанськ	75,9	115220	101134	87,77
м. Новодружеськ	13,6	9025	7462	82,68
м. Привілля	6,1	9004	7405	82,24
м. Рубіжне	33,8	65300	59141	90,57
Сєвєродонецька міськрада	58	129752	117505	90,56
<i>Міські населені пункти Сєвєродонецької міськради</i>	<i>49,8</i>	<i>128443</i>	<i>116278</i>	<i>90,53</i>
м. Сєвєродонецьк	29,4	119940	107167	89,35
смт. Борівське	11	5967	5833	97,75
смт. Воронове	3,8	763	877	114,94
смт. Метьолкіне	1,6	531	779	146,70
смт. Сиротине	4	1242	1622	130,60
<i>Сільські населені пункти Сєвєродонецької міськради</i> (с. Боброве, с. Воєводи́вка, с. Осколо́нівка, с-ще Лісова Дача, с-ще Павлоград, с-ще Синєцький)	<i>8,2</i>	<i>1309</i>	<i>1227</i>	<i>93,74</i>
Населені пункти Новоайдарського району (західної частини)	10,994			
<i>Сільські населені пункти Новоайдарського району</i> (с.Олександрівка, с. Пурді́вка, с. Смолянино́ве, с. Новоохти́рка)	<i>10,994</i>			
Населені пункти Кременського району (південної та східної частини)	71,7			
<i>Міські пункти Кременського району</i>	<i>16,2</i>	<i>24447</i>	<i>19727</i>	<i>80,69</i>
м. Кременна	16,2	24447	19727	80,69
<i>Сільські населені пункти Кременського району</i> (с. Боровеньки, с. Варварівка, с. Єпіфанівка, с. Кудряшівка, с. Михайлівка, с. Нова Астрахань, с. Піщане, с. Червонопопівка, с-ще Житлівка, с-ще Стара Краснянка)	<i>55,5</i>			
Населені пункти Попаснянського району (північної та східної частини)	87,3			
<i>Міські населені пункти Попаснянського району</i>	<i>73,1</i>	<i>41466</i>	<i>33567</i>	<i>80,95</i>
м. Гірське	до жовтня 2014 р. входили до складу Первомайської міськради	13,2	11473	86,47
м. Золоте		24,9	17836	79,27
смт. Нижнє		9,7	3115	78,75
смт. Тошківка		9,1	5116	82,54
смт. Білогорівка		3,3	1186	76,73
смт. Вовчорівка		4	1276	64,97
смт. Малорязанцеве		7,6	984	77,2
смт. Мирна Долина		1,3	480	321
<i>Сільські населені пункти Попаснянського району</i> (с. Біла Гора, с. Верхньокам'янка, с. Золотарівка, с. Устинівка, с. Шипилівка, с-ще Лисичанський, с-ще Лоскутівка, с-ще Підлісне, с-ще Тополівка)	<i>14,2</i>			

¹ Джерело: Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/>

² Джерело: Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/city/>

³ Джерело: Чисельність наявного населення України на 1 січня 2016 року [Електронний ресурс] / Відп. за випуск М. Б. Тимоніна. – К. : Державна служба статистики України. – 86 с. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

його межі. З іншого – багато з того, що прагне до нього ззовні, осідає на підступах. Таким чином, агломерація формується двома зустрічними потоками [6].

Формування агломерації «від району» характерно для територій, що спеціалізуються на добувній промисловості. При розробці великих родовищ виникає група поселень схожої спеціалізації. З часом населений пункт, який розташований найзручніше та має кращі умови для розвитку, стає організаційно-господарським і культурним центром, а всі інші поселення – його супутниками (рис. 2Б). Так відбувається становлення міста, яке бере на себе функції центру агломерації [6].

Причиною виникнення Северодонецько-Лисичанської агломерації є злиття населених пунктів у результаті екстенсивного розвитку території. Практично неможливо назвати чітко, яким із шляхів – «від міста» чи «від району» – формувалась досліджувана агломерація. Агломераційні процеси відбувались таким чином, що поєднали певні характеристики обох шляхів розвитку. Так, Лисичанськ та ряд шахтарських містечок (Гірське, Золоте, Привілля, Новодружеськ) і селищ утворились шляхом «від району». Існувало декілька шахтарських селищ, що знаходились неподалік один від одного, потім на основі цих селищ виникло місто. Наприклад, Лисичанськ утворився в результаті злиття селищ Лисичанськ, Пролетарськ і Верхнє. Северодонецьк утворився шляхом «від міста». Він

наче «відбрунькувався» від Лисичанська, оскільки була потреба в будівництві хімкомбінату «Азот», а на території Лисичанська і прилеглих селищ на правому березі Сіверського Дінця не було придатного місця для будівництва. Тому було прийнято рішення будувати «Азот» на лівому пологому березі річки, за 5 км від Лисичанська. Спочатку утворилось селище Лисхімбуд, що повністю залежало від Лисичанська. Після того як «Азот» був побудований і відбувся його запуск, селищу було надано статус міста і перейменовано на Северодонецьк. Місто розвивалося (збільшувалась чисельність населення, кількість підприємств) і з часом перетворилося на ядро агломерації.

В процесі розвитку агломерації можна виділити 3 фази (рис. 3). За більшістю ознак можна зазначити, що Северодонецько-Лисичанська агломерація на сьогоднішній день перебуває на I фазі розвитку, тобто є агломерацією ринку праці.

Класифікація аглоерацій. Міські аглоерації значно відрізняються одна від одної за чисельністю населення, розміром території, кількістю населених пунктів, просторовою структурою та іншими критеріями. Згідно зазначеної класифікації (Рис. 4), визначимо тип Северодонецько-Лисичанської аглоерації.

1. Кількість ядер. За кількістю ядер Северодонецько-Лисичанська аглоерація відноситься до поліцентричних аглоерацій – конурбацій.

I фаза – аглоерація ринку праці: чисельність населення ядра збільшується, а периферії – зменшується. Але в цілому населення аглоерації зростає [10]

II фаза – аглоерація ринків торгівельної, житлової та виробничої нерухомості: ряд функцій ядра (споживання, ємність і різноманітність розваги, виробництво) переміщується на периферію, і якість попиту на всі види де росте попит на землю інфраструктур в центрах та інфраструктуру (тепло, електроенергію, водопостачання, ними – аеропорти, дороги, дороги). Зростають і ядро, і телекомунікація, інженерно-периферія; спостерігається освоєні території [10]

сильна концентрація по всій території аглоерації. Набирають силу процеси винесення промислових підприємств з центру на периферію з одночасною їх модернізацією, старі заводи банкрутують, а нові інвестиційні проекти реалізуються в приміських зонах [10]

Рис. 3. Фази розвитку міських аглоерацій.

Рис. 4. Класифікація міських агломерацій (побудовано авторами за [2; 3; 4; 15]).

В ролі ядер виступають міста обласного підпорядкування – Северодонецьк, Лисичанськ та Рубіжне (тому можна зустріти іншу назву агломерації – «Троєград»).

2. Просторова модель. За кількістю ядер, їх взаєморозташуванням та взаємопов'язаністю визначають просторову модель агломерації. Виділяють кілька типів (моделей) просторового розвитку міських агломерацій [1]:

- *моноцентрична модель* (розвиток зосереджено в існуючому центрі, від якого колами розходяться зони розширення і розвитку);

- *поліцентрична модель* (розвиток компактного міста з максимальним переосвоєнням міських земель і розвитком тісно пов'язаних між собою і з головним містом міст-супутників);

- *розсіяна модель* (розвиток міста супроводжується розвитком ряду не пов'язаних між собою об'єктів);

- *променева або лінійна модель* (розвиток міста вздовж транспортних коридорів з утворенням в кожному з напрямів «променів» розвитку, тісно пов'язаних з головним містом, але зовсім необов'язково – між собою)

За більшістю ознак, просторова модель Северодонецько-Лисичанської агломерації є поліцентричною з елементами розсіяної.

3. Площа агломерації. Северодонецько-Лисичанська агломерація – мала агломерація. Її площа складає 872 км² (розраховано за топографічними та google-картами), з них 357,4 км² знаходиться під населеними пунктами (розраховано як сума площ всіх населених пунктів агломерації, взятих з облікових карток населених пунктів офіційного порталу

Верховної Ради України), у т. ч. 187,36 км² – під містами обласного підпорядкування (табл. 1, рис. 4). Питома вага агломерації в площі Луганської області складає 3,3 % [14].

Протяжність агломерації з північного заходу (с. Червонопопівка Кременського району) на південний схід (сmt. Нижнє Попаснянського району) складає 54 км; з північного сходу (с. Нова Астрахань Кременського району) на південь (м. Золоте Попаснянського району) – 48 км; із заходу (ПрАТ «ЛІНІК» (Лисичанський НПЗ) м. Лисичанська) на схід (с. Новоохтирка Новоайдарського району) – 42 км (рис. 1).

4. Чисельність населення. Северодонецько-Лисичанська агломерація має середню чисельність населення. За даними Всеукраїнського перепису населення, в межах агломерації станом на 2001 р. проживало 411736 осіб, з них 392905 осіб – у міських населених пунктах (95,4 % всього населення). В 2015 р. підрахувати чисельність населення з урахування сільських населених пунктів немає можливості, оскільки офіційна статистика не дає такої інформації. Проте, зважаючи на дуже незначну питому вагу сільських жителів у населенні агломерації (4,6 % у 2001 р.), можна розглянути чисельність і динаміку населення агломерації на прикладі міського населення. Так, у 2015 р. міське населення агломерації складало 344,7 тис. осіб (15,6 % населення Луганської області) (табл. 1). Це підтверджує обраний тип агломерації за чисельністю населення.

5. Господарські функції. Северодонецько-Лисичанська агломерація є поліфункціональною, що забезпечується в основному за рахунок міст-ядер. Так, Северодонецьк, Лисичанськ і Рубіжне на сьогоднішній день виконують наступні функції:

А. Промислова функція (всі міста-ядра агломерації – Северодонецьк, Лисичанськ і Рубіжне – є промисловими центрами; інші міста і селища міського типу агломерації є промисловими

Рис. 5. Структура території Северодонецько-Лисичанської агломерації, км² (%) (побудовано авторами за [12; 14]).

пунктами. Промислові пункти і центри формують Северодонецько-Лисичанський промисловий вузол, що є складовою Донецького промислового району. Основними галузями промислової спеціалізації Северодонецько-Лисичанської агломерації є хімічна, нафтопереробна, вугільна і машинобудівна галузі).

Б. Транспортна функція (через міста переміщуються значні вантажні і пасажирські потоки, оскільки вони розташовані на перетині регіональних і територіальних автомобільних доріг, залізничних шляхів, важливих нафто- і газопроводів; в Северодонецьку діє міжнародний аеропорт).

В. Науково-освітня функція (функціонують науково-дослідні та вищі навчальні заклади, які тісно взаємодіють не тільки з підприємствами міст, але й один з одним. Протягом 2014-2015 рр. в міста агломерації перемістилася половина ВНЗ з Луганська – Східноукраїнський національний університет імені В. Даля та Луганський державний університет внутрішніх справ імені Едуарда Дідоренка переведені до м. Северодонецька, а ДЗ «Луганський державний медичний університет» переїхав до м. Рубіжного).

Г. Селітебна функція (концентрація значної чисельності населення в містах Лисичанськ, Северодонецьк і Рубіжне (267,4 тис. осіб у 2015 р.) та забезпечення жителів комунально-побутовими послугами).

Д. Екологічна функція (високий рівень розвитку промисловості і транспорту обумовлюють значне забруднення навколишнього природного середовища).

Е. Рекреаційна функція (формування навколо міст-ядер зон відпочинку і туризму. Агломерація займає частину Кременського району, який називають «перлиною Донбасу», його «легенями» через наявність значних лісових площ (Кременський масив лісів). Також ці території відомі джерелами мінеральних вод, які за своїм хімічним складом і вмістом радону придатні в бальнеології. Важливим рекреаційним ресурсом Северодонецько-Лисичанської агломерації є Сіверський Донець).

Северодонецьк, Лисичанськ і Рубіжне наряду з вищеперерахованими виконують також культурні,

організаційно-господарські, торговельні та інші функції. Оскільки в Северодонецьку з 2014 р. розташована Луганська обласна державна (військово-цивільна) адміністрація та ряд інших обласних закладів, то агломерація на сьогоднішній день виконує ще й адміністративну функцію.

6. **Коефіцієнт розвиненості.** Коефіцієнт розвиненості (складності) агломерації запропонував М. П. Полян. Його обчислюють за формулою:

$$K = P \times (M \times m + N \times n)$$

де P – людність агломерації, млн осіб;

M – кількість міст в агломерації, поселень;

m – частка міст у сумарній людності агломерації

N – кількість селищ міського типу в агломерації, поселень;

n – частка селищ міського типу в сумарній людності агломерації [8].

Агломерація вважається сформованою, якщо K не менше 1,0. Коефіцієнт розвиненості (складності) Северодонецько-Лисичанської агломерації складає:

$$K = 0,411736 \text{ млн осіб} \times (8 \text{ міст} \times 0,9 + 10 \text{ снт} \times 0,05) = 3,18$$

Враховуючи той факт, що для обчислення коефіцієнту розвиненості агломерації потрібні дані, які можна отримати тільки в ході перепису населення, цей показник був обрахований станом на 2001 р. Отриманий коефіцієнт свідчить, що Северодонецько-Лисичанська агломерація, згідно класифікації Г. Лаппо, розвинена слабо та має II клас складності.

7. **Динамічність.** Чисельність населення Северодонецько-Лисичанської агломерації протягом останніх десятиліть зменшується (рис. 6). Так, за 2001-2015 рр. чисельність тільки міського населення агломерації зменшилася на 48191 особу (темпи приросту населення склали -12,3 %). Враховуючи, що сільське населення зменшується ще більшими темпами, можна говорити про негативну динаміку агломерації.

Рис. 6. Динаміка чисельності населення міських населених пунктів Северодонецько-Лисичанської агломерації протягом 1989-2015 рр., осіб (побудовано авторами за [5; 13; 16])

Висновки. Існує цілий рід параметрів для класифікації міських агломерацій. Северодонецько-Лисичанська агломерація: за кількістю ядер – поліцентрична; за просторовою моделлю – поліцентрична з елементами розсіяної; за площею – мала; за чисельністю населення – агломерація з середньою чисельністю населення; за господарськими

функціями – поліфункціональна; за коефіцієнтом розвиненості (складності) – слабо розвинена (II клас складності), за динамічністю – нединамічна. Утворення агломерації відбувалося як шляхом «від міста», так і шляхом «від району». На сьогоднішній день агломерація перебуває на I фазі розвитку, представляючи собою агломерацію ринку праці.

References:

1. *Aglomeracii: vozmojnosti razvitiya gorodov i modeli* [Agglomeration: opportunities of urban development and models]. Access mode: <http://conflictmanagement.ru/aglomeratsii-vozmozhnosti-razvitiya-gorodov-i-modeli> (In Russian).
2. Bilous'ko N. V. *Aglomeracii Ukraïni: osoblivosti vidilennâ, rozvitku ta rozmišennâ* [Ukrainian agglomeration: features of allocation and development]. Access mode: http://ns0.kdpu.edu.ua/confgeog/doku.php/apxiv_za_2011_pik/sekcija_1/statija_9 (In Ukrainian).
3. Bičenko L. A. *Regulivannâ social'no-ekonomičnogo rozvitku regionu z urahuvannâm vplivu aglomeracijnih procesiv* [Regulation of social and economic development of the region taking into account the influence of agglomeration effects]. Kharkiv, 2015, 225 p. (In Ukrainian).
4. Volchkova I. V. *Osobennosti socialno-ekonomičeskogo razvitiya gorodskih aglomeracij v Rossii* [Features of the social and economic development of the urban agglomerations in Russia]. Tomsk, 2013, 92 p. (In Russian).
5. *Vsesoyuznaya perepis naseleniya 1989 g. Chislennost naseleniya soyuznih respublik SSSR i ih territorialnih edinic po polu* [All-Union Population Census of 1989]. Access mode: http://demoscope.ru/weekly/ssp/sng89_reg1.php (In Russian).
6. Gorodkov A. V. *Osnovi territorialno-prostranstvennogo razvitiya gorodov* [Basics of urban territorial development]. Saint-Petersburg, 2014, 320 p. (In Russian).
7. Gubanov E. S., Selyakova S. A. *Voprosi razvitiya gorodskoi aglomeracii* [Issues of urban agglomeration development]. *Ekonomičeskie i socialnie peremeni v regione: fakti, tendencii, prognoz* [Economic and social changes in the region: facts, trends, forecast], 2009, Vol. 46, pp. 30–40. (In Russian).
8. Kostûk Î., Lozins'kij R. *Metodični pitannâ suspil'no-geografičnogo doslidžennâ mis'kih aglomeracij* [Methodical questions of human geographical research of city agglomeration]. *Naukovij visnik Černivec'kogo universitetu. Geografîâ*. [Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Geography], 2011, Vol. 587-588, pp. 146-151. (In Ukrainian).
9. Lozins'kij R., Kostûk Î. *Sučasni meži L'vivs'koï mis'koï aglomeracii* [The modern limits of the Lviv urban agglomeration]. *Ekonomična ta sotsialna geografiya*, 2011, Vol. 62, pp. 55-60. (In Ukrainian).
10. Neschadin A., Prilepin A. *Gorodskie aglomeracii kak instrument dinamichnogo socialno-ekonomičeskogo razvitiya regionov Rossii*. [Urban agglomerations as an instrument for rapid economic and social development of regions of Russia]. Access mode: 2020strategy.ru/data/2011/07/15/1214720692/2.doc (In Russian).
11. Osipov V. M., Kukoš M. S. *Konkurentospromozniť mis'kih aglomeracij: svitovî trendi ta perspektivi formuvannâ v Ukraïni* [Metropolitan areas competitiveness: global trends and prospects of formation in Ukraine]. *Ekonomični innovacii* [Economic innovations], 2014, Vol. 57, pp. 283-296. (In Ukrainian).
12. *Oficijnij portal Verhovnoi Radi Ukraïni* [The official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Access mode: <http://www.rada.gov.ua/>
13. *Pro kil'kist' ta sklad naselennâ Ukraïni za pidsumkami Vseukraïns'kogo perepisu naselennâ 2001 roku* [On the Population of Ukraine and its composition as a result of the All-Ukrainian population census 2001]. Access mode: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/city/> (In Ukrainian).
14. Protopopov D. Â. *Statističnij šoričnik Lugans'koï oblasti za 2015 rik* [Statistical Yearbook of the Lugansk region for 2015]. Sêvêrodonec'k, Golovne upravlinnâ statistiki u Lugans'kij oblasti, 2016, 428 p. (In Ukrainian).
15. Volchkova I. V., Eliseev A. M., Danilova M. N., Lichagina L. L., Minaev N. N., Podoprighora Yu. V., Ufimceva E. V., Shadeiko N. R. *Upravlenie gorodskimi aglomeracijami* [Managing urban agglomerations]. Tomsk, 2015, 100 p. (In Russian).
16. Timonin M. B. *Čisel'nist' naôvnogo naselennâ Ukraïni na 1 sičnâ 2016 roku*. [The population of Ukraine for January 1, 2016]. Kyiv: State Statistics Service, 86 p. (In Ukrainian).